

Efecte postpandemice asupra mediului de business și a profesiei contabile

Drd. Claudia-Florina BOTAR

Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia

Abstract

The world health crisis through which the humanity has passed recently has left deep traces in the manner of reporting to the business environment and in the mentality of the accounting professional. Although currently with significantly reduced power as regards the impact on the persons' health status, the effects on the business environment and the accounting profession can be easily assessed. The businesses digitalisation and robotisation remain some of the essential factors in the effort for maintaining their relevance on the labour market, changing the businesspersons' mentality being the main key in the fierce fighting within the modern competitive environment affected by an unprecedented global situation. Reshaping the accounting professional's profile by reporting to the current requirements in terms of modernising the profession remains the fundamental basis of the perpetuation of the profession and the preservation of its significance for the business world.

Key terms: post-pandemic, accounting, impact, business environment, accounting professional

Termeni-cheie: postpandemie, contabilitate, impact, mediul de business, profesionist contabil

Clasificare JEL: M21, M41

To cite this article: Claudia-Florina Botar, *Efecte postpandemice asupra mediului de business și a profesiei contabile*, CECCAR Business Review, N° 1/2023, pp. 2-9, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2023.01.01>

*„Peste 10 ani, profesia contabilă va fi de nerecunoscut.
De fapt, adevărul este că probabil va fi de nerecunoscut peste cinci ani.”*

Barry Melancon, președinte și CEO al American Institute of Certified Public Accountants și CEO al Association of International Certified Professional Accountants

Deși parcă din timpuri de mult apuse, un fenomen care a produs numeroase dezechilibre în cadrul națiunilor lumii, pandemia de coronavirus, a cărei intensitate este redusă semnificativ la momentul actual, are un efect puternic asupra prezentului și viitorului profesiilor din sfera economică. Cea mai recentă criză sanitară mondială a determinat conștientizarea și mobilizarea în direcția asumării impactului tehnologizării masive asupra proceselor financiare și a profesiei contabile. Numeroase modificări de paradigmă au generat remodelarea profilului profesionistului contabil și conturarea unui nou traseu al formării profesionale continue, capabil să îi confere profesiei relevanță și să mențină semnificația sa în cadrul noii normalități impuse de evenimentele din ultimii ani.

Pe tărâmul contabilității, informatizarea „a cunoscut un sol fertil”, adaptându-se într-un mod remarcabil la specificitatea impusă de procesele aferente domeniului economic (Radu, 2006). Interdependența dintre

contabilitate și informatică a făcut posibilă gestionarea facilă a impactului pandemiei asupra domeniului economic, prin prisma numeroaselor modificări care au avut loc asupra modalității de gestionare a proceselor contabile, precum și a diverselor proceduri fiscale.

Alături de provocările și riscurile generate de indispensabilitatea aplicării sale în mediul de afaceri contemporan, digitalizarea determină schimbarea modalității de raportare la procesele contabile, redefinind considerabil profilul aptitudinilor și competențelor profesionistului contabil, precum și rolul său în cadrul companiei (Boghian și Socoliuc, 2020). Astfel, situația pandemică generată de apariția și răspândirea noului virus a generat modificarea abordării modelelor de afaceri, prin remodelarea raportării la soluțiile inovative caracteristice societății intens informatizate. Transformarea digitală, cu toate valențele sale aplicabile în mediul de business, devine în acest cadru o problemă fundamentală pentru asigurarea supraviețuirii și a progresului companiilor (European Commission, 2021).

Pe fondul pandemiei de coronavirus, profesionistul contabil a avut o misiune semnificativă în mediul de afaceri, făcând parte din prima linie a celor cu rol definitoriu în ce privește contribuția la „vindecarea” afacerilor, afectate puternic de modificările pe plan economico-social, prin identificarea celor mai adecvate soluții care să asigure supraviețuirea și progresul acestora (Frumușanu *et al.*, 2020).

În cadrul unui studiu referitor la modificările survenite în procesele financiar-contabile în timpul pandemiei, derulat în rândul profesioniștilor contabili și al managerilor de companii private din România, 88% dintre aceștia au susținut importanța accelerării digitalizării în spectrul contabil ca o soluție indispensabilă supraviețuirii afacerilor în perioada de criză (Frumușanu *et al.*, 2020).

Provocarea esențială a perioadei instabile pe care a traversat-o de curând umanitatea a fost strâns legată de schimbarea mentalității profesionistului contabil, precum și a partenerilor săi din cadrul mediului de business. Într-o perioadă în care cea mai mare parte a valorii companiilor nu se reflectă în bilanțuri, iar activitatea digitală, bazată pe date, este decisivă pentru succesul viitor, finanțele și profesioniștii contabili trebuie să treacă de la roluri izolate la roluri care reprezintă punctul central în procesul de luare a deciziilor. (IFAC, 2019b)

În contextul generat de provocările crizei sanitare și luând în considerare impactul acesteia asupra mediului de afaceri, pilonul educației performante și continue devine promotorul fundamental al evoluției, marcând definirea rolului profesionistului contabil în interiorul companiei. Prin intermediul acesteia, profesionistul contabil trebuie să realizeze tranziția de la omul care face aceleași lucruri la omul care realizează lucruri diferite. Deci digitalizarea continuă impune trecerea de la „o abordare retrospectivă la una bazată pe previziune” (Șova și Popa, 2020). Rolul profesionistului contabil este astfel redefinit ca urmare a tehnologizării masive a afacerilor, remodelarea profilului său fiind temelia progresului profesional și nu numai (Bajan și Lazari, 2019).

Perioada pandemiei devine astfel un punct de cotitură pentru profesia contabilă, moment decisiv pentru redefinirea paradigmei contabile prin schimbarea celor vechi cu unele inovative, adaptate la societatea informațională și la mediul de afaceri puternic digitalizat (IFAC, 2020a).

Transformarea profesiei ca urmare a riscurilor și oportunităților generate de cadrul trasat de criza sanitară presupune un cumul de acțiuni întreprinse pentru asigurarea progresului într-un viitor al contabilității marcat de modificări. Dintre acestea putem enumera acceptarea schimbării ca pe o „nouă constantă”, identificarea celor mai adecvate modalități de valorificare a inovațiilor tehnologice, abordări și soluții noi cu privire la perfecționarea profesională și procesul de învățare continuă, crearea de rețele și parteneriate care să contribuie la sporirea acumulării de știință și cunoaștere. (IFAC, 2020b)

Figura 1. Rolurile contabililor pregătiți pentru viitor

Sursa: Adaptare după IFAC, 2019a.

Perioada pandemică definește și conturează noi roluri ale contabilului, concretizate în cel de copilot al mediului de business, navigator prin apele tulburi ale schimbărilor permanente de idei, mentalități și paradigme, protector al mărcii, narator al poveștii complexe despre aspectele contabile din viața întreprinderii, factor reprezentativ în lupta pentru facilitarea asimilării proceselor tehnologice moderne, expert în control și procesele specifice domeniului contabil, precum și de profesionist de încredere în procesul de luare a deciziilor alături de structurile de management ale companiei, așa cum este ilustrat în Figura 1.

Profesia contabilă deține toate valențele pentru a se califica în cursa generată de provocarea atracției, a relevanței și a schimbării (IFAC, 2021).

Factorii-cheie ai schimbării caracteristici profesiei contabile în vederea menținerii relevanței acesteia pentru viitorul puternic tehnologizat au fost delimitați cu mult timp înainte de pandemia de coronavirus, dintre aceștia cei mai reprezentativi fiind evoluția masivă a tehnologiei și a inovației, creșterea cerințelor de reglementare, apariția modelelor de afaceri inovative, precum și a industriilor emergente, creșterea transparenței și a responsabilității în activitatea financiar-contabilă atât în sectorul public, cât și în cel privat, aspecte accelerate de provocările impuse de criza sanitară cu impact asupra domeniului economic (CAPA, 2020).

Situația pandemică generată de apariția COVID-19 a determinat accelerarea schimbării și reconsiderarea rolului profesiei contabile, criza sanitară scoțând în evidență importanța noilor abilități valide într-un viitor marcat de tehnologizare și inovare – o lume în care profesioniștii contabili dețin veleități de lideri strategici (IFAC, 2020a).

Profesioniștii contabili, ca actori-cheie în peisajul de afaceri, sunt considerabil afectați de transformările monumentale ocazionate de criza sanitară mondială, aspect care produce schimbarea comportamentului cu privire la formarea profesională continuă și dobândirea de competențe pentru viitor, printre cele mai valoroase fiind agilitatea și flexibilitatea (CPA Canada, 2020a). Pe lângă acestea, contabilii sunt nevoiți să fie dispuși și capabili în ce privește actualizarea și adaptarea la cerințele profesionale în continuă schimbare, marcate de complexitate și inovație. (CPA Canada, 2020b)

Criza generată la nivel mondial de apariția și răspândirea noului coronavirus a determinat schimbarea regulilor jocului pe tărâmul contabil, prin regândirea și readaptarea modului de relaționare cu clienții firmelor din domeniu. Astfel, întâlnirile online prin intermediul platformelor specializate și tranziția către sisteme de contabilitate bazate pe soluții *cloud* s-au dovedit răspunsuri salvatoare și oportune pentru a continua colaborarea în condiții optime, indiferent de anumite constrângeri de timp sau de spațiu. (Canadian Accountant, 2020)

Profesionistul contabil al viitorului deține, pe lângă capacitățile tehnice, un set de competențe și abilități complexe în sfera inteligenței, creativității, digitalizării, inteligenței emoționale și viziunii, care reprezintă coeficienți-cheie ai succesului pe latura profesională (ACCA, 2017).

În timp ce nucleul competențelor aferente profesionistului contabil își păstrează caracteristicile primordiale, profesia cunoaște un proces profund de schimbare a paradigmelor. Astfel, lumina reflectoarelor este centrată pe atribute precum anticipare și agilitate, demonstrându-se necesitatea reconstruirii programelor de învățare, a modelelor de business, precum și a identificării posibilităților de conservare a relevanței profesiei pentru dovedirea utilității, eficienței și eficacității acesteia în câmpul economic (Accountancy Ireland, 2020).

Organizațiile profesionale de contabilitate au posibilitatea atenuării impactului generat de modificările survenite în mediul de afaceri pe fondul pandemiei de COVID-19, prin acțiuni precum adoptarea rolului de lider prin exploatarea oportunităților de învățare, evidențierea relevanței profesiei prin comunicarea permanentă cu autoritățile de reglementare, eficientizarea canalelor de comunicare cu comunitatea de afaceri și cu cea a profesioniștilor contabili în vederea actualizării continue a informațiilor și nu în ultimul rând menținerea atitudinii pozitive, precum și identificarea de soluții eficiente și inovative pentru supraviețuire și progres pe fondul perturbării afacerilor. (IFAC, 2020c)

Perioada anevoioasă traversată de mediul de business se definește printr-o serie de provocări, oportunități și lecții importante de supraviețuire, printre care putem evidenția practicarea unui tip de mentalitate caracterizat prin vigilență, care să ia în considerare aspectele mai puțin favorabile din sectorul afacerilor și modalitățile de contracarare a acestora, optimizarea permanentă a strategiei de continuitate a companiei, manifestarea interesului în direcția transformării continue prin accelerarea tehnologizării moderne, considerată cel mai important instrument al evoluției afacerii și un factor favorizant în vederea atenuării riscurilor economico-sociale, pregătirea permanentă pentru schimbare prin adaptarea la noi modalități de muncă și reconsiderarea modelelor de afaceri și nu în ultimul rând cultivarea unei atitudini corespunzătoare bazate pe speranță și optimism (Ernst & Young, 2020).

Profesionistul contabil face parte din categoria celor din prima linie pe câmpul economic, cu responsabilități majore în identificarea soluțiilor de vindecare a afacerilor pe fondul situației precare din punctul de vedere al sănătății economice. Astfel, organismul profesional sub tutela căruia se află profesia contabilă din România, CECCAR, întâmpină nevoile informaționale acute ale specialiștilor în vederea menținerii sănătății organizației pe fondul contracției economiei prin trasarea căilor de acțiune specifice ținând cont de efectele crizei la nivel micro și macroeconomic, precum și prin intermediul evidențierii importanței redefinirii rolului profesionistului contabil prin accentuarea permanentă a ipostazelor de analist, evaluator și consilier ale acestuia (CECCAR, 2020).

ACCA, prin intermediul raportului *COVID-19 Global Survey: The Road to Recovery?*, accentuează însemnătatea remodelării atribuțiilor profesionistului contabil în trioul acțiune, analiză și anticipare, definind astfel drumul spre redresarea economică a companiilor cu ajutorul calibrării funcțiilor inovative ale contabilului societății puternic digitalizate (ACCA, 2020).

Aparținând unei profesii axate pe identificarea de soluții sustenabile și viabile pentru afaceri, profesioniștii contabili dețin responsabilitatea recunoașterii căilor relevante și eficiente de menținere a bunăstării acestora în perioade de criză. Actualmente, tipologia recomandărilor valoroase pentru atingerea acestui obiectiv se remarcă prin soluții punctuale precum sprijin în vederea lărgirii modalității de abordare a gestionării riscului de management, facilitarea drumului către un viitor sustenabil al sectorului public și al celui privat prin conectarea consiliilor corporative, a acționarilor și a societății per ansamblu, contribuirea la trecerea către un sistem economic global durabil, relansarea economică a afacerilor centrată pe sustenabilitate prin orientarea mentalității pe abordarea integrată și crearea de valoare (Accountancy Europe, 2020).

În cadrul celui de-al treilea sondaj anual demarat de către Harvard Business Review, centrat pe problematica transformării digitale la nivel de organizație, a fost relevat faptul că strategiile în această direcție au fost puternic influențate de pandemia de coronavirus, 90% dintre companii accelerând ritmul schimbării, pandemia fiind un important catalizator pentru proiectele digitale (Harvard Business Review, 2021). Printre principalele impedimente

În implementarea strategiilor digitale se numără cele legate de constrângerile bugetare și barierele create de cultura organizațională (Harvard Business Review, 2020).

În mod cert, situația de criză globală generată de apariția COVID-19 a determinat impulsivitatea a diverse forme de inovație și antreprenoriat, două componente dinamice complementare care reprezintă piloni fundamentali ai productivității și creării de locuri de muncă, fiind totodată baze definitorii pentru redresare. În acord cu studiul derulat prin intermediul Facebook, OCDE și Banca Mondială, 64% dintre companiile mijlocii (cu 50-250 de angajați) care au fost intervievate la finele anului 2020 cu privire la gradul de utilizare a tehnologiei au raportat o creștere de la începutul pandemiei (OECD iLibrary, 2021).

Instabilitatea economică generată la nivelul mediului de business ca urmare a crizei sanitare poate fi resimțită în realități cum sunt afectarea planului de dezvoltare sustenabilă a afacerilor, întreruperea lanțului de aprovizionare, inabilitatea de a respecta termenele de livrare, dezechilibre ale cash flow-ului, reorganizarea forței de muncă, sporirea atacurilor cibernetice și a riscurilor digitale în general (OECD, 2020). Impactul asupra lichidității și cash flow-ului companiilor și amploarea și profunzimea reacției guvernelor lumii sunt evenimente fără precedent (OECD iLibrary, 2020).

În cadrul unui studiu realizat la nivelul profesiei contabile din România cu referire la impactul pandemiei asupra muncii profesioniștilor contabili, este relevat faptul că mijloacele moderne care stau la baza derulării proceselor financiar-contabile actuale nu reprezintă impedimente în derularea muncii acestora pe fondul sensului inovativ conferit conceptului de muncă, tehnicile actuale de îndeplinire a sarcinilor specifice contabilității, modalitățile de comunicare și colaborare dovedindu-se eficiente și apreciate de cei care activează în domeniu (Mihai *et al.*, 2020)

Preponderent, efectele negative generate de pandemie se resimt semnificativ asupra industriei comerciale, culturale și sociale, precum și asupra vieții umane și a tehnologiei. În vreme ce unele sectoare au rămas relativ stabile, domenii precum sportul, divertismentul, HoReCa și altele asemenea au fost puternic afectate de criza sanitară.

Criza sanitară globală cu influențe majore asupra mediului de business a determinat conturarea a două reacții stilizate de către mediul antreprenorial, și anume maximizarea profitului în detrimentul îndeplinirii scopului sau atingerea scopului principal în ciuda diminuării profitului. (Johnstone-Louis *et al.*, 2020)

Interesul cercetătorilor în direcția măsurării efectelor pandemiei asupra domeniului economic, managementului și finanțelor a cunoscut un trend ascendent din momentul debutului său până în prezent, aspect surprins în graficul de mai jos:

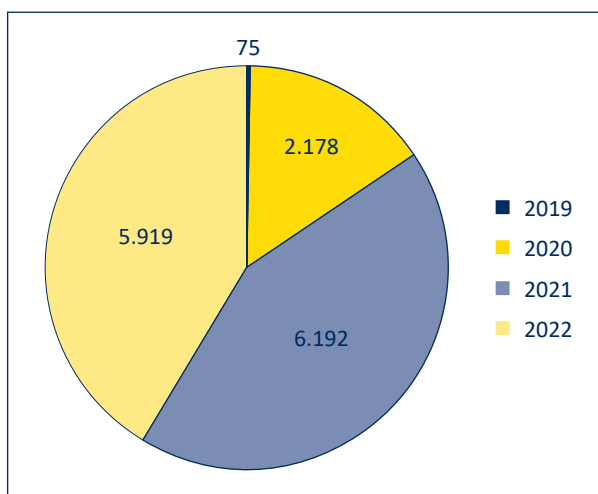

Figura 2. Cercetări privind efectele pandemiei asupra domeniului economic, managementului și finanțelor, pe ani

Sursa: Web of Science.

Printre primele țări cu un interes semnificativ în studierea impactului fenomenului asupra mediului de business se numără SUA, Anglia, China, India și Australia, aspect justificat de nivelul ridicat al efectelor negative generate de perioada pandemică în aceste țări.

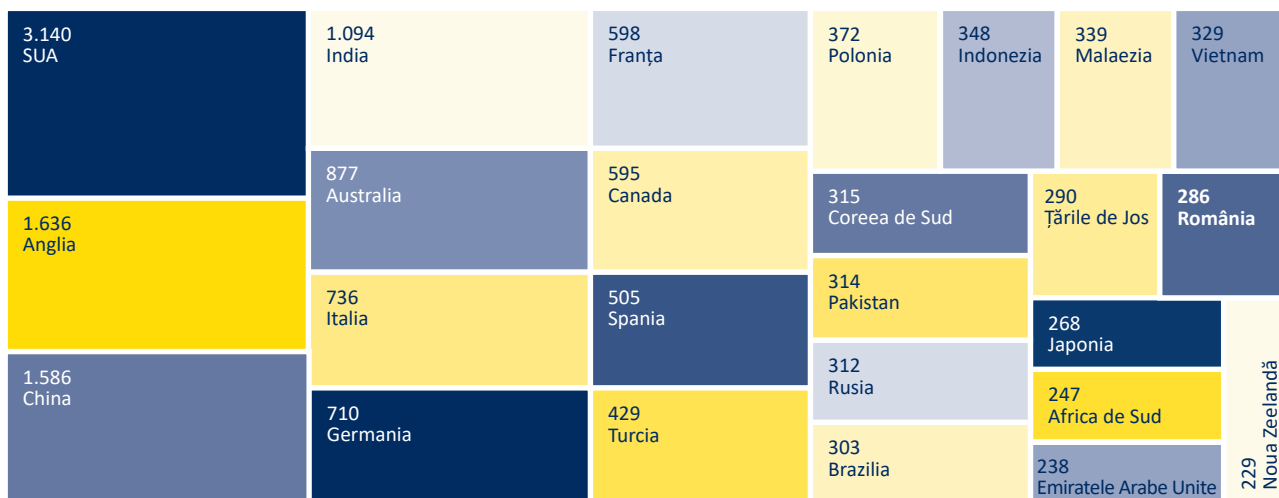

Figura 3. Cercetări cu privire la fenomenul COVID-19 pe țări

Sursa: Web of Science.

În contextul provocărilor generate de situația pandemică, majoritatea companiilor au fost nevoite să recurgă la reducerea costurilor, inclusiv cele legate de aspectul informatizării proceselor de business. Particularizând, costurile pentru optimizarea programelor pentru cercetări de piață au scăzut cu 44%, cele aferente sistemelor-suport pentru interacțiunea dintre partenerii de afaceri s-au redus cu 38%, în vreme ce costurile privind softurile pentru procesele organizaționale și de management s-au diminuat cu 33%. Referitor la costurile ocazionate de implementarea și ameliorarea softurilor contabile, reducerea a fost de doar 21%, aspect relevat și de graficul următor.

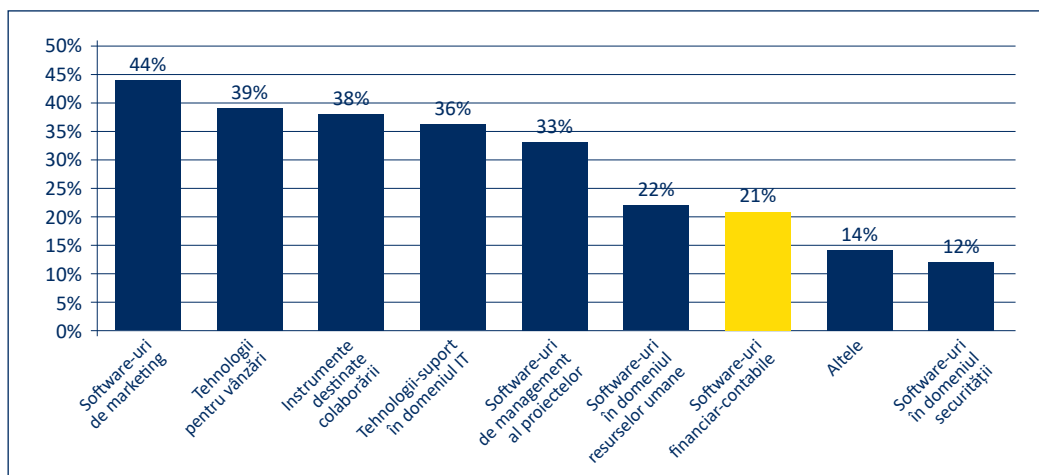

Figura 4. Reducerea costurilor privind informatizarea pe durata pandemiei de COVID-19

Sursa: TrustRadius, 2020.

Criza sanitară generată de apariția noului coronavirus a determinat de asemenea deplasarea interesului companiilor spre soluții de contabilitate în *cloud*, aspect datorat muncii la distanță a salariaților. Conform

TrustRadius, aplicațiile informatice de gestiune contabilă în *cloud* se află în topul clasamentului privind interesul manifestat în direcția contabilității automatizate, aspect surprins în graficul următor. (TrustRadius, 2020)

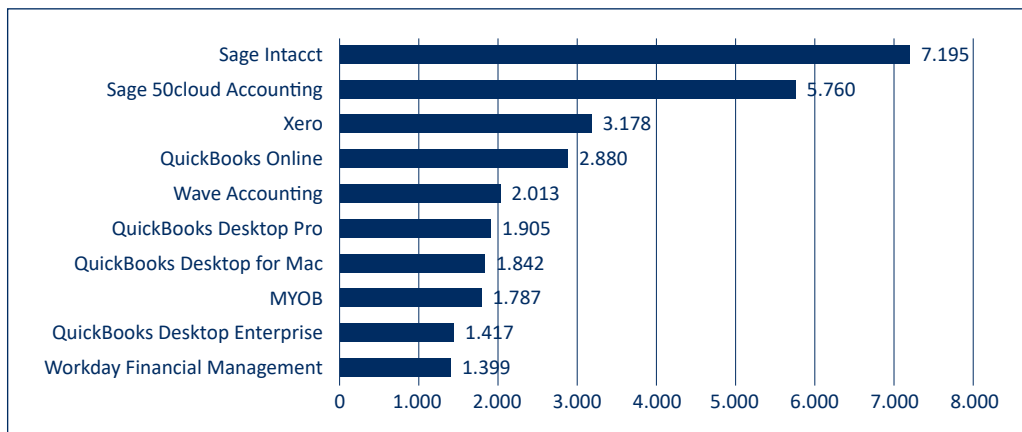

Figura 5. Primele 10 software-uri de contabilitate după numărul de vizualizări pe pagină

Sursa: TrustRadius, 2020.

În mod categoric, pandemia de coronavirus traversată recent de națiunile lumii a revoluționat modalitatea de raportare la noțiunea de muncă și la situații catastrofale care pot să surprindă în orice moment actanții mediului economic și nu numai. Deși astfel de fenomene sunt efemere, învățămintele desprinse trebuie să aibă un impact pozitiv asupra mentalității omului de afaceri, precum și a profesionistului contabil.

Bibliografie

1. Bajan, M., Lazari, L. (2019), *Contabilitatea în era digitală*, în Culegere de lucrări științifice ale Conferinței Științifice Internaționale *Competitivitate și inovare în economia cunoașterii*, ediția a XXI-a, 27-28 septembrie 2019, Chișinău, pp. 583-588, https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/1234567890/145/BAJAN-M_LAZARI_L_conf_09.19_teze.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
2. Boghian, F.-A., Socoliuc, M. (2020), *Viitorul profesiei contabile în era digitalizării*, în Culegere de articole științifice ale Conferinței Științifice Internaționale *Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători*, ediția a IV-a, 12-13 martie 2020, Chișinău, ASEM, pp. 175-184, <http://irek.ase.md:80/xmlui/handle/1234567890/608>.
3. Frumușanu, N.-M., Marin (Zgardan), A.-M., Martin, M. (2020), *The Impact of COVID-19 Pandemic on the Activity of the Professional Accountant*, Ovidius University Annals, Economic Sciences Series, vol. 20, nr. 2, pp. 922-931, <https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/wp-content/uploads/2021/03/Section%205/19.pdf>.
4. Johnstone-Louis, M., Kustin, B., Mayer, C., Stroehle, J., Wang, B. (2020), *Business in Times of Crisis*, Oxford Review of Economic Policy, vol. 36, nr. 1 (supliment), pp. S242-S255, <https://doi.org/10.1093/oxrep/graa021>.
5. Mihai, F., Stan, M., Radu, G., Dumitru, V.F. (2020), *Heavy Work Investment for the Accounting Profession in Romania at Time of Coronavirus Pandemic*, Amfiteatru Economic, vol. 22, nr. 14, pp. 1121-1139, <https://doi.org/10.24818/EA/2020/S14/1121>.
6. Radu, F. (2006), *Approaching Accounting in the Context of New Informational Technologies*, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, Faculty of Sciences, „1 Decembrie 1918” University, Alba Iulia, vol. 1, nr. 8, pp. 1-27, <https://ideas.repec.org/a/alu/journal/v1y2006i8p27.html>.
7. Șova, R.-A., Popa, A.F. (2020), *Educația contabilă, între digitalizare și criza generată de pandemia de COVID-19*, CECCAR Business Review, nr. 10, pp. 3-8, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2020.10.01>.
8. ACCA (2017), *Ethics and Trust in a Digital Age*, <https://www.accaglobal.com/gb/en/technical-activities/technical-resources-search/2017/august/ethics-and-trust-in-a-digital-age.html>.
9. ACCA (2020), *Digitisation and the Global Pandemic*, https://www.accaglobal.com/gb/en/technical-activities/technical-resources-search/2020/august/digitisation_global_pandemic.html.

10. Accountancy Europe (2020), *Coronacrisis: Lessons for a More Sustainable Future*, <https://www.accountancyeurope.eu/publications/corona-crisis-lessons-for-a-more-sustainable-future/>.
11. Accountancy Ireland (2020), *A Post-pandemic Roadmap for the Professional Accountant*, <https://www.charteredaccountants.ie/Accountancy-Ireland/Articles2/Technical/Latest-News/Article-item/a-post-pandemic-roadmap-for-the-professional-accountant>.
12. Canadian Accountant (2020), *COVID-19 is Accelerating Change at Canadian Accounting Firms*, <http://www.canadian-accountant.com/content/profession/covid-19-is-accelerating-change-at-canadian-accounting-firms>.
13. CAPA (2020), *COVID-19 Impacts – Challenges Facing the Profession and Professional Accountancy Organisations*, <http://www.capa.com.my/covid-19-impacts-challenges-facing-the-profession-and-professional-accountancy-organisations/>.
14. CECCAR (2020), *Coronavirus – Implicații pentru business. Profesionistul contabil, consilier în afaceri*, CECCAR Business Magazine, nr. 23-24, <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro/ghid-destinat-profesionistilor-contabili-coronavirus-implicatii-pentru-business-profesionistul-contabil-consilier-in-afaceri-a6200/>.
15. CPA Canada (2020a), *Brush up on Digital, Social and Emotional Skills and Competencies for a Post-COVID-19 World*, <https://www.cpacanada.ca/en/news/world/2020-06-03-post-covid-19-future-skills>.
16. CPA Canada (2020b), *Looking Past the Pandemic: 8 Sectors that Could Thrive in the Future*, <https://www.cpacanada.ca/en/news/world/2020-06-03-post-covid-19-future-sectors>.
17. Ernst & Young (2020), *COVID-19: How to Start Looking Forward with Hope*, https://www.ey.com/en_gl/consulting/covid-19-how-to-start-looking-forward-with-hope.
18. European Commission (2021), *Digital Transformation*, Conference on the Future of Europe, <https://futureu.europa.eu/pages/digitalinfo>.
19. Harvard Business Review (2020), *Reevaluating Digital Transformation During COVID-19*, <https://hbr.org/sponsored/2020/11/reevaluating-digital-transformation-during-covid-19>.
20. Harvard Business Review (2021), *Accelerating Transformation for a Post-COVID-19 World*, <https://hbr.org/sponsored/2021/05/accelerating-transformation-for-a-post-covid-19-world>.
21. IFAC (2019a), *Contabili pregătiți pentru viitor. Rolurile CFO și ale funcției financiare pentru următoarea decadă*, traducere CECCAR, <https://ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2018/06/IFAC-Future-Fit-Accountant-ROLES-V5-Singles-RO.pdf>.
22. IFAC (2019b), *O viziune pentru CFO și funcția financiară. De la contabilitatea pentru bilanț la contabilitatea pentru întreprindere și crearea de valoare*, traducere CECCAR, <http://ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2019/10/IFAC-Future-Fit-Accountant-VISION-Report-V6-Singles-RO-1.pdf>.
23. IFAC (2020a), *Evoluția aptitudinilor contabile: Impactul COVID-19 și direcția pentru viitor*, traducere CECCAR, <https://ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2020/12/IFAC-Skills-Roundtable-Paper-V6-RO.pdf>.
24. IFAC (2020b), *Planul de acțiune pentru transformarea activității. O foaie de parcurs pentru viitor*, traducere CECCAR, https://ceccar.ro/ro/wp-content/uploads/2020/05/Practice-Transformation-Action-Plan_RO.pdf.
25. IFAC (2020c), *Social Changes in a Post-COVID World – Opportunities and Challenges for PAOs*, <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/developing-accountancy-profession/discussion/social-changes-post-covid-world-opportunities-and-challenges-paos>.
26. IFAC (2021), *The Future for Accounting*, <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/preparing-future-ready-professionals/discussion/future-accounting>.
27. OECD (2020), *COVID-19 and Responsible Business Conduct*, <https://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-responsible-business-conduct-02150b06/>.
28. OECD iLibrary (2020), *The Impact of COVID-19 on SME Financing: A Special Edition of the OECD Financing SMEs and Entrepreneurs Scoreboard*, <https://doi.org/10.1787/ece81a65-en>.
29. OECD iLibrary (2021), *COVID-19 Crisis: A Fast-track Path Towards More Innovation and Entrepreneurship?* <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/706b5701-en/index.html?itemId=/content/component/706b5701-en>.
30. TrustRadius (2020), *Accounting Software Statistics and Trends*, <https://www.trustradius.com/vendor-blog/accounting-software-statistics-trends>.
31. <https://clarivate.com/webofsciencgroup/>